

Linnahall, Estonia juurdeehitus, neljarealistes maanteed... Igavestest projektidest valmib ehk telemaja, aga teid jäämegi lappima

Eestile on kombeks, et mõned teemad kulgevad läbi aastate muutumatutena. Tavaliselt jõuavad sellised lõputud jutud avalikkuse ette ikka sügiseti, kui valitsus ja parlament panevad kokku järgmise aasta riigieelarvet. Paljudel on õigustatud ootus, et riik paneb lõpuks ikka õla alla ja asjad pääsevad kännu tagant liikuma.

Nimekiri igavesti vinduvatest asjadest kujuneb päris pikaks: Estonia juurdeehitus, Tallinna linnateater, rahvusringhäälingu moodne maja, Tallinna linnahall, neljarealistes maanteed, sild Saaremaale ning õpetajate, politseinike ja päästjate palgad. Kui lisada kohalikud teemad, siis ei jõua kõike üles lugedagi. Ülipikk teekond päädib teinekord väga toreda tulemusega. Ei sündinud Kumu ja Eesti Rahva Muuseumi uus maja ka ilma lõputute arutelude ning mitmete pealtnäha hiilgavate plaanide rikkumiseta. Kuid praegu on kahe eelnimetatud koha külastamine väga meeldiv ettevõtmine.

Üks kaua räägitud ja normaalselt lõpetatud nähtus on Saaremaa sild. Riik algatas planeeringu, nagu seadus ette näeb, tehti esimesed uuringud ja selle pealt otsustas valitsus, et aitab – nii kalli ja keerulise asjaga pole mõtet enam tegelda. Ja ongi hea, sest saartele mineku üks toredamaid faase ongi lühike merereis. Pealegi on see kasulik liiklusohutusele, pikal reisil mandrilt Kuressaarde tuleb üks tunnine paus igale autojuhile kasuks. Rahvusoper Estonia: muinsuskaitsete piirangute tagant paistab lahendus

„Lahendus juba hakkab paistma,“ on Estonia seltsi juht Mart Mikk rahvusoperi uuendatud kodu suhtes juba optimistlik. Ta lisab, et ajalukku minnes leiab esimesed uue Estonia maja ehituse plaanid juba 1930. aastatest, mis alanud sõja tõttu juttudeks jäidki.

Järgmine üritus tuli 1980ndatel, kui oli plaanis Rävalla puieest, mis toona kandis Lenini nime, pikendada Pärnu maanteeni. Selle äärde taheti ehitada statsionaarne tribüün, millelt punakõhud oleksid tervitanud paraade ja samasse oleks uue kultuuritemplina kerkinud Estonia. Aga siis tulid Gorbatšov ja

ohtuleht.ee

Tallinna Linnateater
Rahvusoper Estonia
Estonia teater
Teater

glasnost, looduskaitstjad ja kultuuritegelased said vabalt sõna ning tänavaehitusest ja ooperimajast olulisemaks sai hoopis haruldane hõlmikpuu, mis kasvab Pärnu maantee ja Süda tänava ristmikul. Estoniale on pakutud erinevaid kohti, näiteks Tallinna linnahalli naabrusse, isegi linnahalli ennast on rahvusoperile pakutud; ruumi oleks Bekkeri sadamas; reisisadama lähistel on piisavalt suuri krunte, kuid need kuuluvad eraomanikele ja tuleks enne suure raha eest ära osta.

PRESIDENDI KÕRVALE: Sellele platsile on soov ehitada rahvusoperi Estonia (pildil paremal) juurdeehitus. (Teet Malsroos)

Mikk ütleb, et mingitest uutest ehitustest ei saa Estonia puhul juttugi olla. Tema kui Estonia seltsi juht ei saagi teistmoodi öelda, sest praeguse ooperimaja laskis ehitada Estonia selts ja Estonia nimi on seotud konkreetse majaga. „Eesti rahvas on läbi oma riigikogusse valitud esindajate teinud otsuse panna riiklikult tähtsate kultuuriobjektide nimekirja rahvusoperi juurdeehitus tema praeguses asukohas,“ räägib Mikk. „Selle ainsateks takistusteks on muinsuskaitsetelised ja looduskaitsetelised piirangud, mida muuta saab Eesti vabariigi valitsus. Raha on olemas. Estoonlased tahavad, et neid ei aetaks oma kodust ära.“ Estonia juurdeehitust rahastab kultuurkapital. See käib sarnase skeemiga, nagu on ehitatud näiteks Eesti Rahva Muuseum. Juurdeehituse ja vana Estonia maja korrastamine läheks maksma ligikaudu 500 miljonit.

Mart Mikk (Teet Malsroos)Tallinna linnahall: uhkelt alustanud Lenini-nimelist kultuuripaleed ei taha mitte keegi Moskva olümpiamängude aastal ukсед avanud Lenini-nimeline kultuuri- ja spordipalee – praeguse nimega Tallinna linnahall – oli kaua suurte kontsertide ja etenduste kohaks. Liiga suur ja hooletult ehitatud maja kippus aga lagunema ja Eesti riigi päevil Tallinna linnale üle antud majas pole viimased tosin aastat toimunud mitte midagi. Vanemad inimesed, kes on linnahallis käinud, ehk mäletavad, et juba NSV Liidu päevil tuli kultuuripalee toimekal personalil vihmase ilmaga poetada arvututesse kohtadesse ämbreid ja kausse, sest katus vett ei pidanud. Jäähall lagunes aga sellise hooga, et see tuli viimaks lammutada.

Esimene linnahalli päästeingel saabus suure lombi tagant. Selleks oli kosmeetika- ja parfümeeriamagnaadi ning iluduskuninganna Estée Lauder poeg Ronald Lauder, kelle

firmaga sõlmis Tallinna linn 2010. aastal eellepingu linnahalli korrastamiseks. Elu dollaripakkide toel linnahalli ei naasnud ja viis aastat hiljem jäi asi soiku.

2017 lubasid Tallinna linn ja Eesti riik, et kahe aastaga saab linnahallist etendus- ja konverentsikeskus. Riigieelarvest eraldati selle tarbeks isegi 20 miljonit eurot, aga siis selgus, et Euroopa Liit peab nii suurt riigi investeeringut riigiabiks ja selleks tuleb Brüsselist luba küsida. Jälle jäi sõit katki.

Järgmine lootuskiir süttis 2020 veebruaris, kui Tallink ja pealinn plaanisid luua linnahalli haldamiseks ühisettevõtte. Tallink oleks ehitanud linnahalli kõrvale laevade jaoks kai, nii et turistid saanuks otse laevast konverentsile või kontserdile minna. Siis tuli aga pandeemia, laevad jäid seisma, raha enam ei tulnud ja dolomiidist hiigelmaja laguneb edasi.

OOTAB PAREMAID PÄEVI VÕI LÕPPU? Tallinna linnahalli korrastamisest pole siiani asja saanud. (Hannes Dreimanis)Rahvusringhäälingu uus maja: kahe raadiomaja vahele ehitatakse uus telemaja

Rahvusringhäälingule uue moodsa kodu ehitamine on riigieelarvega seotud nagu sukk ja saabas. Erinevaid mõtteid ja plaane on olnud arvukalt. 2011. aastal oli olemas peaaegu lõpuni viimistletud udupeene maja projekt, mis oleks kerkinud Tallinna Tondi linnaossa.

Neil aastail rääkis ERRi toonane haldusdirektor Janar Vilde Õhtulehele, et Tondil jõuti ära teha meeletu töö. Välja oli mõõdetud iga vajaliku ruumi seinte paksused, katusekalded ja põrandamaterjalid, mida nii spetsiifiliste ehituste jaoks vaja läheb. Oleks piisanud vaid kopa kohaletulekust ja selle maasse löömisest – kõik muu oli valmis. Aga riigil umbes 70 miljonit eurot ERRi maja ehituseks polnud ja nii tuligi projekteerimisele kulutatud 3,5 miljonit eurot korstnasse kirjutada. Justkui lohutuseks andis riik 2013. aastal 2,5 miljonit süsinikdioksiidi heitmete müügituludest niinimetatud uue raadiomaja remondiks. Kokku 5 miljonit maksva ümberehituse valmimiseks vajaliku teise 2,5 miljonit pidi ERR oma tuludest välja võluma.

Nüüdseks on asjad nii kaugele jõudnud, et Tallinna linn kinnitas mullu uue telemaja detailplaneeringu ja see kerkib kahe raadiomaja vahelisele siseõuele ehk kohta, kus kunagi seisis terasest teletorn. Uue maja ehitamine leiti olevat otstarbekam kui praeguse Gonsiori ja Faehlmanni tänava vahel laiuva vana lahmaka ümberehitus. Ehitus läheb maksma umbes 65 miljonit

eurot, millest riik annab 53,5 miljonit.

ALGUSESSE TAGASI: ERRi uus telemaja ehitatakse kohale, kus asus esimene teletorn. Uue maja projekti tegi Kadarik Tüür Arhitektid OÜ. (Tiina Kõrtsini) Raha maanteede jaoks: Rooma impeerium pidas teid riigi osaks, Eesti ilmselt mitte

„Me oleme ise aru saanud, et ega siin midagi päästa ei anna.

Aga kui ühel hetkel hakkab liiklussurmade arv kasvama, siis on arusaadav, mis selle põhjus on. See on julm olukord,“ pörutab Eesti taristuehituse liidu juhatuse esimees Indrek Pappel.

Autosid on teedel palju, maanteid kasutavad ühissõidukid, kaubandus, päästeamet – teisisõnu kõik. Väga raske on ette kujutada olukorda, kus koormus maanteedele väheneks.

Riigi eraldatav summa teede ehitamiseks ja hooldamiseks põhjustab igal sügisel, kui jälle riigieelarvega jahmerdatakse, suurt nurinat. Kui varasematel aastatel tee-ehituseks antav raha pisut vähenes, siis maanteeamet, nüüdne transpordiamet, lükkas mõned ehitused sahtlisse järgmist aastat ootama.

Nüüd on asi juba nii tõsine, et Pappeli sõnul kuivab kogu teedeehitussektor päris pisikeseks. Kui sel aastal oli riigieelarves teede ehitamiseks ja arendamiseks ette nähtud üle 200 miljoni euro, siis järgmisel aastal vaid 160 miljonit ehk tervelt viiendiku võrra vähem.

„See on teema, mis aasta-aastalt kidub,“ jätkab ta. „Ühiskondlik kokkulepe on puudu. Arenenud riikides on loogika, et hoitakse mingit eelarve positsiooni teede ja teiste ühiskondlike vajaduste katteks. Meil Eestis kahjuks seda kultuuri ei ole tekkinud.“

SARNASEID VAATEID JÄÄB VÄHEMAKS: Teemeistrid heidavad riigile ette, et maanteede ehituseks eraldatud rahast ei piisa jätkuva hinnatõusu tingimustes isegi praeguste teede korrashoiuks. Pildil Tartu ringtee ehitus. (Aldo Luud)

Küsimuse peale, millal oli viimane aasta, kui riigilt teede ehitamiseks ja hooldamiseks eraldatud raha ei tekitanud nurinat ja vaidlusi, hakkab Pappel naerma: „Ma ise ei mäleta. Ausalt öelda ma peaksin seda uurima oma kolleegidelt, võib-olla keegi mäletab paremaid aegu.“

„Teedeehitajate portfellis on 85 protsenti riigi tellimused,“ räägib Pappel. „Me ise naerame, et me oleme riigi teede üksus. Me sõltume otseselt riigi investeeringutest. Kui varem olid teed riigi osa, siis täna tundub, et enam mitte. Ajalooliselt on täna murdepunkt. Noori on peaaegu võimatu saada teedeehitust õppima, sest kui riik ütleb, et see ei ole enam oluline, siis mis

perspektiiv see on.“